

priči brez odloga vse naravnati, da se odvrne vsaka nevarnost, in tudi, če bi treba bilo, da se poslopje podere; pritožba, ki je zoper to dopuščena, pa nima odložne moči. (Dal. prih.)

Slovstvene stvari.

Recenzija „Latinske slovnice“.

S i n t a k s a.

(Dalje.)

Sploh imajo slovnice pri pogojnih stavkih to opombo, da se poleg *paene*, *prope* rabi indikativ, različno od nemščine; v slovenščini se veže skoro z indik. in konjunkt. To je omenjeno §. 159. pri indikativu.

V §. 217. je govorjenje o odvisnih pogojnikih. Pisatelj pravi: Če je pogojni stavek zavisen od glagola *dicendi*, *sentiendi*, moreta nastopiti dva načina: a) *Verbum finitum* stoji v praes. futur. perf. absol. V tem slučaju ostane prvi člen nespreminjen, ali pa nastopi konjunktiv mestni indikativa, kedar se govori v smislu drugega; glagol drugega člena stopi v dotični infinitiv. — b) *Verbum finitum* je v imperf. ali v perf. hist. v tem slučaju nastopi sprememba v obeh členih itd. — Referent opominja ad a), da se s tem pravilom ne sklada, marveč sklada se z mnenjem Schmidtovim, ki pravi, da pogojniki odvisni stojijo v konjunktivu §. 315. 304. On pravi namreč: „In Nebensätzen solcher abhängiger Sätze, welche ein Futur enthalten, steht“ a) Bei Gleichzeitigkeit der Conjunctiv des praesens od imperfects. b) Bei Vorzeitigkeit der Conjunct. des perfects oder plusquamperf. — Po tem takem je vprašanje: je li v izgledu, ki ga pisatelj nazoče slovnice navaja za svoje pravilo: „*Hoc possum dicere, me satis adeptum fore, si ex tanto beneficio nullum in me ipsum periculum redundaverit*“ — je li ta redundaverit konjunktiv perfekti, ali je fut. exactum? — Tu bi bilo primeriti še pravilo Zumpt-a §. 524. — Dalje je še opomniti, da bi za ložo umevnost veliko koristneje bilo, ko bi bil pisatelj, kakor Schmidt, kak pomenljiv stavek razvil po raznih rabah, ne pa kazal suh načrt (schemata).

Dodatki §§. 272 — fin. imajo potrebne stvari za — porazstavo besedi (Wortfolge) — gramatične in oratorične figure — trope — metrike — rimsko vago, denar, mero, koledar.

Kar se tiče metrike (§§. 294—308), omeni referent samo to, da je razprava v Hrovatovi gramatiki delana na podlagi Hermanove teorije. In ako hočemo to obdržati — memogredé omenjeno — nekateri profesorji na univerzi jo rabijo (leider) še sedaj za podlago pri razlaganju Horacijevih meter, mora se priznati, da je nazoča razprava vsakako bolj jasna (jedenfalls klarer), nego je Schulzeva v veliki gramatiki. Referent pa je te misli, da Hermanova sistema ni jasna in se ne bo držala, ampak da prava sistema je Westphalova, kojo je nastavil za grško metriko, in ta si bo sčasoma splošno priznanje pridobila [ko je bila pisana ta razprava, Westphal še ni bil znan, sedaj ga imamo — napredku se ne bomo vstavljali]. Po nasvetu referenta je vzel tudi Schmidt dotična dela Westphal-Rossbacha za podlago pri svoji razpravi metriki, ter učencem polajša umevnost (Verständniss), da je ritmika potrební pogoj metriki; kar pa se ne dá doseči s Hermannovo teorijo. (Dal. prih.)

Slovansko časništvo.

* „*Srbadija*“ in „*Srpska Zora*“. Pred nami ležita ilustrovani lepoznanški list „*Srbadije*“, ki izhaja v Beču že drugo leto, in tudi ilustrovani lepoznanški list „*Srpske Zore*“, ki je letos pričela izhajati. Iz obeh listov se razvidi pošteni trud čestitih uredništev, poleg vseh njima stavljenih zaprék, izpolnovati čitajočemu občinstvu dano obljubo. Gradivo imenovanih listov (nekoliko originalno in nekoliko prevédeno), je zanimivo in kar po pravici mora priznavati vsak poznavatelj umetnosti ob ilustracijah (lesorezih), je to, da se morejo primerjati sè slikami enakih Nemških, Francoskih ali Angleških listov, in da še osobito lesorezi „*Srbadije*“ so izvrstni. Prekrasni ste mojsterski sliki Jaroslava Čermaka: „*Ranjeni Crnogorac*“ in „*Crnogorka*“. Naj bi našla oba lista v svojem narodu in tudi pri nas Slovincih mnogo prijateljev in naročnikov, da se njima zagotovi dolgo življenje.

Mnogovrstne novice.

* *Železničen vlak pokopan v snegu*. Na vzhodni črti Gališke Karol-Ludovikove železnice je 6. dne u. m. zjutraj ob pol osmih sneg zamel cel vlak na poti od Lvova do Podwoloczyske v nekem koti pri Pluhovu. V vozéh je bilo 40 potnikov. Vsa pomoč, vlak izkopati, je bila zastoj. Prvi pomočni vlak je običal skoraj štacijo daleč pred pokopanim vlakom v snegu; drugi se je moral vrniti zavoljo nevihte, ki je nastala. Med tem so prišli delavci iz Lvova z živežem in po brezkončnem trudu se je posrečilo, po stranskih potih s sanmi priti do zametanega vlaka, ter potnike rešiti iz 36urnega mukepolnega zapora.

* *Strašne trume podgan delajo že tri leta v deželi Birmah v Indiji* grozovito škodo; ta dežela, ki spada v Angleško oblast, meri okoli 6000 Angleških štirjaških milj, je zeló rodovitna pa tudi zeló vroča; razun družih zemljišč je ondi posebno veliko poljá, kjer rajž pride-lujejo. In kdo bi verjel, da že tri leta nimajo skoro nikakoršnega pridelka v tej nesrečni deželi, čez katero vsako poslednjih treh let plane na milijone podgan enako kobilicam, ki v malo urah do korenin vse sadeže požro. Ne napeljevanje vode, ne streljanje ne pomaga nič, in tudi jastrebi, sokoli in druga roparska žival teh požrešnih trum ne preženó.

* *Častitljiva oljka stoji med drugimi jako starimi oljkami v Bendinatu* poleg Palme na otoku Mallorca. Debela je čez 12 metrov, visoka pa le 3 metre z malo vejami. Če oljke na Oljski gori pri Jeruzalemu, ki so le 6 metrov debele, so iz časa Kristusovega (kar je popolnoma verjetno), se po takem pač lahko sodi, kako stara je gori imenovana oljka. Še skor bolj zanimiv pa je na istem otoku 6 milj od Palme blizo opatije Lluh neki vedno zelen hrast (*quercus ilex*), ki je čez 12 metrov debel, pa še vsako leto močno zelení. Da oglarji tega starodavnega hrasta niso še zajeli, temu je le vzrok to, da je deblo votlo.

* *Pomenljiv grobni napis se bere na pokopališču* otoka Man na Irskem morju, kjer počiva škof dr. Samuel Rutter, takole: „V tej hišici, ki sem si jo izposodil od svojih bratov črvov, ležim Samuel, po milosti Božji bivši škof tega otoka. Čitatelj stoj! glej in posmehuj se palači škofa, ki je umrl 30. maja l. 1653.“

* *Oseški časnik „Drava“ piše, da je ban Hrvaški* s posebnim neslužbenim pismom pozval ondašnje sodniške urade, naj zavoljo dobrega sporazumljenja na spisih, ki jih pošiljajo Magjarskim uradnijam, bodo napisali (adrese) Magjarski, ali, če uradnik ne zna magjarskega jezika, Nemški. Kakor se vidi — piše o tej no-

vosti „Primorac“ — lomi se grana za grano od uglavljene nagodbe, skoro utonimo v orszagu kislega zelja in paprike. Za zdaj adrese — čez nekoliko časa celo pismo, i tako nas gurajo v edino rešilno magjarščino. — No, res čudna prikazen, ako je istina, kar „Drava“ pripoveduje.

* *Število begunov iz Bosne in Hercegovine v Dalmaciji iznaša po najzadnjih uradnih poročilih 24.817.*

* *Tudi Nemci še nimajo po vse veljavnega pravopisa.* To kaže zbor filologov Nemških, ki ga je Pruski minister nauka dr. Falk nedavno sklical v Berlinu, med katerimi je bil tudi nekdanji Dunajski vseučiliščin profesor dr. Bonitz. Ta zbor se je zedinil v mnogih bistvenih točkah, kako naj vprihodnje pišejo nemške šolske knjige, ter željo izrekel, naj tudi drugi pisatelji nemški se poprimejo tega pravopisa. Med drugim se je, na pr., v zboru imenovanih učenjakov sklenilo, naj oni nepotrebni h se opustí v besedah: noth, rath, bisthum itd., — izostane naj isto tako nepotrebni e, na pr. v besedah: dienstag, miene itd. Ali stari „zopf“ ali, kakor Jakob Grimm pravi, stari „unsinn“, da se samostavniki pišejo z velikimi črkami, ostal je še zmirom kot lastnost „nemškega napredka in nemške originalnosti“! — No, če po tolikem razvitku svojega slovstva niso še Nemci prišli do edinosti o pravopisu, naj nemčurji naši, ki v eno mer jezik brusijo nad slovenščino, najprej pred svojim pragom pometajo smeti!

Politične stvari.

Strahovi ustavoverskih Dunajskih časnikov.

Neka posebna lastnost Avstrijskih liberalcev je, da so vedno v strahu, pa tudi s strahovi, katere sami vidijo, druge strašijo. Ker se bojé za sedanjo njim jako ugodno sistemo, vlečejo na se vsako sapico in skušajo zvedeti, od kod prihaja. Nekaj dni je tega, kar je po Českih časnikih nastal velik ropot in klenkanje sedanjemu ministerstvu. Vsak človek sicer vé, da se sedeži Auerspergovih ministrov že davno zeló majó, a vendar je bil Českih listov glas, oznanujoč naglo smrt ministerstva, nekoliko prenagel, ker je hudo krizo oznanil že za smrt.

Pa tudi ta glas je liberalce, ki strahu vedno trepetajo, na moč vznemiril. Kedar je vreme mirno in lepo in nikakoršnih govoric o ministerskih krizah, takrat so liberalci ponosni in oznanjujejo vsemu svetu, da je to, kar je vstvaril liberalizem, vstvarjeno za večne čase. Brž pa, ko se pokaže temen oblaček, loti se jih nemir, bojé se nevihte in da bi ta krasnega poslopja liberalizma ne podrla. S tem kažejo, da nimajo nikakoršnega zaupanja do sebe in do svojih del, da jih tare slaba vest, ki jim očita, da se mora marsikaj premeniti, prestrojiti, če nova Avstrija ima gledé blagostanja, moči, veljave in ponosnosti doseči staro Avstrijo.

Ko je počil glas, da imá grof Taaffe nadomestiti grofa Auersperga, so se liberalci tolažili s tem, da je govorica ta nastala le vsled tega, ker je grof Taaffe popotovaje na Ogersko mudil se na Dunaji. Pa tudi ta tolažba je zgubila svojo moč, ko je bil grof Taaffe 2. t. m. pri cesarju. „Kaj ima grof Taaffe pri cesarju opraviti? Tu tiči zajec za grmom!“ Tako so si šepetali liberalci strahu blede na uho in govorice o ministerski krizi so postale zopet glasneje. Liberalci namreč se bojé vsakega, ki pride k cesarju na pogovor. Tako so se prestrašili tudi one dni, ko sta bila grofa Hohenwart in Leo Thun pri njem. „Hannibal ante portas!“ so kričali brž, kajti pred tema glavama držopravne opozicije imajo največi strah. Najraje bi imeli pred cesar-

jevimi vrati vedno stražo in ogleduhe, ki bi jim vse poročali, kar se godi v cesarjevih sobanah. Kako bi se potem še le prestrašili, ko bi na ta način izvedeli, da cesar tudi druge dni sprejme marsikatero imenitno osobo! Govorov o ministerskih krizah bi ne bilo konca ne kraja in le malokateri liberalcec bi mogel le eno uro mirno spati.

Glavni list Dunajskih liberalcev in njihovih privržencev, „N. fr. Presse“, je zadnje dni naznanil, da so govorice o odstopu ministerstva, ki jih je poprej on sam raznašal, prazne izmišljije. To oklicuje zdaj list z nekakim notranjim veseljem in pričakuje, da bo s tem tudi bralce pomiril in razveselil, kakor da bi bil sedanjega ministerstva ves svet vesel. Al ravno nasprotno je. Zato je po tolažbi tega lista vse še bolj vznemirjeno. Liberalni listi Dunajski namreč mislijo, da se vse njih drži, da občinstvo misli tako, kakor oni, se veseli ž njimi. Ta misel pa je jasen dokaz, da ti listi v svoji oholosti ljudstva prav nič ne poznajo. To so tudi pokazali očividno, ko so ranjcega Deaka proslavljali, do neba povzdigovali in mu peli žalostne pesmi, ki se pa po obširni Avstriji nikakor razlegale niso, kajti večina narodov se za ta „veliki in žalostni dogodjaj“ še zmenila ni. Občinstvo je vsega tega morda nekoliko bralo, al pisatelji bi bili pisano gledali, ko bi bili slišali, kaj je reklo k temu.

„Neue fr. Presse“ pravi potem, ko je občinstvo o ministerski krizi pomirila: „Naša misel je zmiraj še ta, da ministerstvu ne pretí nikakoršna nevarnost, dokler mu je državni zbor sam ne bo naklonil. „Jako predrzna misel je ta, da ministerstvo ne more pasti, dokler ga državni zbor ne vrže; na ta način bi sedelo na svojih sedežih, dokler bi zbor hotel, in cesarjeva oblast bila bi po takem vničena. Cesarjeva moč pa je omejena po ustavi le v dajanji postav, v vladanji pa ne. Saj so že vladarji in celó republikanski načelniki po lastni oblasti svoji in proti volji parlamentov odstavili ministerstvo in izbrali si novo. Tako početje ne prestopi ustavnega načela, kajti novo ministerstvo ima v takem primerljeji pravico razpustiti parlament ter se po novih volitvah obrniti do naroda, in narod utegne pri tem pokazati, ali je zadovoljen s premembo ali ne.

V Avstriji bi tak nagli prekuc nikakor ne prestrašil večine narodov, marveč prav zadovoljni bi bili, ko bi ministerstvo z državnim zborom skupno propadlo, kajti z obema so narodi enako nezadovoljni.

Mi smo prepričani, da se to zdaj še ne bo tako brž zgodilo. Toda pripravljaj se vse na to, in ko se bo zgodilo, bodo vse stranke iznenadene — se vé da, vsaka po svoje. Velika večina naroda bo ploskala taki spremembi, kajti sedanji stan je res že neprenosljiv.

Naši dopisi.

Iz Krašnje 14. sveč. *) (*Naše nadloge. Peticija do gosp. inženirja Ciglerja.*) No, lepa je ta! Pravijo, da v Krašnji pri sv. Tomažu je pozimi gorko kot v Indiji. V resnici je v navadnih zimah razloček med sosednimi kraji gledé mraza in snega. Ali letos je pri nas kot drugodi; snega imamo dva metra debelega, pota so vsa zamedena, da komaj močni hribovci do velike ceste pririjejo. Bojimo se južnega vremena, ker bo vse plavalo, če se ta sila snega naglo raztopí. Pri Krašnji je lega kraja tako nesrečna, da je že povodinj, če je le srednji naliv. Pa ko bi nam sama voda nagajala, bi še bilo; al ta nam donaša s hribov zemlje, peska, skal, da je groza, ter vse to ravno v sredi vasi pušča, ter poplavi

*) Radi sprejeli, ker stvar je velike važnosti in javne razprave vredna. Vred.